

שיעור לפרשת נצבים

2	1
"לא בשמים" מתייחס למצוות התשובה	דברים פרק ל, יא-יד
<p style="text-align: center;"><u>רמב"ן על אתר:</u> והנכון, כי על כל התורה יאמר (לעיל ח א) "כל המצוה אשר אנכי מצוך היום", אבל "המצוה הזאת" על התשובה הנזכרת, כי "והשבות אל לבבך" (בפסוק א) "ושבת עד ה' אלהיך" (בפסוק ב) — מצוה שיצוה אותנו לעשות כן.</p>	<p>כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחקה הוא לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשה ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשה כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו</p>
"לא בשמים" מתייחס לכלל המצוות	
3	
<p style="text-align: center;"><u>רש"י על אתר:</u> שאלו היתה בשמים — היית צריך לעלות אחריה וללומדה.</p>	
לא בשמים היא — כמקור לרעיון שההכרעה ההלכתית הנה אנושית	
	4
<u>תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נט ע"א-ע"ב:</u>	
<p>[1] תנן התם: חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא: רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין. וזה הוא תנור של עכנאי.</p> <p>[2] מאי עכנאי? אמר רב יהודה אמר שמואל: שהקיפו דברים כעכנא זו, וטמאוהו.</p> <p>[3] תנא: באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו.</p> <p>אמר להם: אם הלכה כמותי — חרוב זה יוכיח. נעקר חרוב ממקומו מאה אמה, ואמרי לה: ארבע מאות אמה. אמרו לו: אין מביאין ראיה מן החרוב.</p> <p>חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי — אמת המים יוכיחו. חזרו אמת המים לאחוריהם. אמרו לו: אין מביאין ראיה מאמת המים.</p> <p>חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי — כותלי בית המדרש יוכיחו. הטו כותלי בית המדרש ליפול. גער בהם רבי יהושע, אמר להם: אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה — אתם מה טיבכם? לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע, ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר, ועדין מטיין ועומדין.</p>	

חזר ואמר להם : אם הלכה כמותי — מן השמים יוכיחו.
 יצאתה בת קול ואמרה : מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום!
 עמד רבי יהושע על רגליו ואמר : **לא בשמים היא**.

[4] מאי 'לא בשמים היא'?

אמר רבי ירמיה : שכבר נתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין בבת קול,
 שכבר כתבת בהר סיני בתורה 'אחרי רבים להטות'.

[5] אשכחיה רבי נתן לאליהו,

אמר ליה : מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא?
 אמר ליה : קא חייד ואמר נצחוני בני, נצחוני בני.

[6] אמרו : אותו היום הביאו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ושרפום באש,
 ונמנו עליו וברכוהו.

[7] ואמרו : מי ילך ויודיעו?

אמר להם רבי עקיבא : אני אלך, שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו,
 ונמצא מחריב את כל העולם כולו.
 מה עשה רבי עקיבא? לבש שחורים, ונתעטף שחורים, וישב לפניו בריחוק ארבע אמות.
 אמר לו רבי אליעזר : עקיבא, מה יום מיומים?
 אמר לו : רבי, כמדומה לי שחבירים בדילים ממך.
 אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו, ונשמט וישב על גבי קרקע.
 זלגו עיניו דמעות, לקה העולם שלישי בזיתים, ושליש בחטים, ושליש בשעורים.
 ויש אומרים : אף בצק שבידי אשה טפח.

[8] תנא : אך גדול היה באותו היום, שבכל מקום שנתן בו עיניו רבי אליעזר נשרף.
 ואף רבן גמליאל היה בא בספינה, עמד עליו נחשול לטבעו.
 אמר : כמדומה לי שאין זה אלא בשביל רבי אליעזר בן הורקנוס.
 עמד על רגליו ואמר : רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי,
 ולא לכבוד בית אבא עשיתי, אלא לכבודך, שלא ירבו מחלוקות בישראל.
 נח הים מזעפו.

לוח השנה כמשקף תפיסת עולם דתית

6	5
<p>רחל אליאור, מקדש ומרכבה, כוהנים ומלאכים, היכל והיכלות <u>במיסטיקה היהודית הקדומה, ירושלים תשס"ג, עמ' 113–114 : "לוח</u> <u>השמש, המציין את היחס הקבוע בין שבתות ומועדים בשמים ובארץ,</u> <u>הוא לוח ארבע העונות של השנה החקלאית המציין ביכורי שעורים,</u> <u>ביכורי דגן תירוש ויצהר, אסיף ויבולים של שבעת המינים וקושר בין</u> <u>הטבע לפולחן על סמך הנחת היסוד שהזמן וחלוקתו הם אלוהיים והשבת</u> <u>טבועה בטבע מראשית שבעת ימי הבריאה. המאמינים בקדושת לוח</u> <u>השמש טענו שלמועדים זמן קבוע מראש על ידי האל בנוסח הפסוק 'אלה</u> <u>מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדם' (וי' כג 4) - מועד נצחי</u> <u>קבוע שמעידות עליו העונות המחזוריות של השמש המכוננות את רצף</u> <u>הזמן היוצר של הטבע ואת משך החולין ואת התבנית השביעונית של</u></p>	<p>ספר היובלים ו, 36–37 : <u>"והיו אשר יביטו אל</u> <u>הירח והוא ישחית את</u> <u>הזמנים ויקדם משנה</u> <u>לשנה עשרה ימים. על</u> <u>כן תבאנה להם שנים</u> <u>אשר בהן ישחיתו ויעשו</u> <u>יום העדות לבוז ויום</u> <u>טמאה לחג ובלבלו כל</u> <u>ימי קדש בטמאים ויום</u> <u>טומאה ביום קדש כי</u></p>

<p>ישחיתו והשבתות והיובלים".</p>	<p>ההשבתה והבלימה, המפסיקות את רצף החולין מדי שבעה ימים ומדי שבעה שבועות ומדי שבעה מועדים בסדר נצחי הנשמר בשמים ובארץ".</p>
<p>7</p>	<p>8</p>
<p>משנת ראש השנה ב, ט: "שלח לו רבן גמליאל גוזרני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום הכפורים שחל להיות בחשבונוך הלך ומצאו רבי עקיבא מיצר אמר לו יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי שנאמר (ויקרא כ"ג) אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אתם בין בזמן בין שלא בזמן אין לי מועדות אלא אלו בא לו אצל רבי דוסא בן הרכינס אמר לו אם באין אנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל צריכין אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד מימות משה ועד עכשיו שנאמר (שמות כ"ד) ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל ולמה לא נתפרשו שמותן של זקנים אלא ללמד שכל שלשה ושלושה שעמדו בית דין על ישראל הרי הוא כבית דינו של משה נטל מקלו ומעותיו בידו והלך ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחל יום הכפורים להיות בחשבונו עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו אמר לו בוא בשלום רבי ותלמידי רבי בחכמה ותלמידי שקבלת דברי"</p>	<p>רחל אליאור (הני"ל), עמ' 114: "לעומתם הדגישו המאמינים בקדושת לוח הירח נוסח קריאה חלופי: 'אשר תקראו אֶתְּם', כלומר הכפילו את סימון הגוף השני שבמילה 'תקראו', המתייחסת להכרעה האנושית בזיקה למולד הירח המשתנה ופוטרת עצמה מכפיפות למחזוריות נצחית כוהנית-מלאכית, בהוסיפם עליה את כינוי הגוף 'אֶתְּם'. הסמכות התבטאה בקריאה בבית דין ובהכרזה על מועד החגים, שהייתה נעשית בראש חודש, בעקבות קידוש החודש על סמך ראייה: 'אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם בין בזמן בין שלא בזמן אין לי מועדות אלא אלו' (משנה, ראש השנה ב, ט). במשנה הושמטה המילה 'במועדים' מן הציטוט מויקרא ובמקומה באה התוספת 'בין בזמן בין שלא בזמן'. יש מפרשים שרבי עקיבא דרש את הכתיב החסר 'אתם' וקרא 'אֶתְּם' ואכן כך מפורש בשמו בברייתא שבבבלי (ראש השנה כה ע"א) 'הרי הוא אומר אתם אתם אתם [וי' כב 31, כג 2, כג 4] שלש פעמים, אתם - אפילו שוגגין' אתם - אפילו מזידין, אתם - אפילו מוטעין'. בירושלמי נדרש הפסוק ברוח דומה: 'אם קריתם אותם - מועדי, ואם לאו - אינם מועדי' (ראש השנה א, ג [נז ע"ב]). דהיינו, אין מועדים פרט לאלה שבית דין מכריז עליהם וקורא אותם, בין אם כווננו לזמנם הנכון בין אם לאו.</p> <p>החשיבות הטקסית הרבה שייחסו חכמים לקידוש הלבנה ולקידוש המועדים על ידי בית דין על יסוד תצפית משתנה במציאות הנגלית, עולה ממסורות רבות ועומדת בניגוד לעמדה הכוהנית, המבססת את החישוב הקבוע על ידע מלאכי ידוע מראש שמקורו במציאות נסתרת ואין לו זיקה לתצפית ומראה עיניים".</p>